

Mor el músic cubà Ramón Pérez 'Ramoncito'

L'artista va ser pioner de la salsa a Catalunya | Ramoncito va morir ahir a Barcelona

Ramoncito, tocant les congues amb el cantant Moncho | Arxiu Txarly Brown

Aquest diumenge 28 de juny ha mort a Barcelona Ramón Pérez B., conegut artísticament com a **Ramoncito**. Va ser una figura clau en la introducció de la salsa a Catalunya. El recordem amb un extracte del text que **Txarly Brown** va incloure a la reedició del disc *Ramoncito y su salsa* (Wah Wah, 2013).

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=vnGqRXrjChw>

Ramon Pérez B. '**Ramoncito**' va néixer a l'Havana, Cuba, al barri de Jesús María un 9 de juliol de 1933. Desembarca a Barcelona el 12 d'octubre de 1960 juntament amb **Las Mulatas del Caribe de Julia Ribas** (formació contractada per la companyia d'espectacles de Matías Colsada, que gestionaven l'Apolo a Barcelona i el Monumental i La Latina a Madrid), els músics **Eduardo, Ignacio i Antonio Leonart** i les espectaculars ballarines Alejandra del Río, Manuel Sandra (la seva germana), Miriam i Reglita (dues cosines).

L'any anterior havien estat treballant al Brasil, al presitigiós *Night & Day*, i segons **Ramoncito**, havien partit en gira els vuit junts des de Cuba visitant Panamà, Equador, Perú, Xile i Argentina. Colsada els va contractar al Brasil per actuar Madrid, Barcelona i València.

La seva estrena a la capital de l'Estat va ser 15 dies després de la llarga travessa transatlàntica. El 27 d'octubre de 1960, al River Club de Madrid, èxit sense precedents, **Las Mulatas** van fer furor. Ja l'abril del 1961 van formar part l'espectacle "Buscando una estrella", al Teatre Victòria de Barcelona, i un mes després, al mateix teatre, a "Del Caribe al Paralelo". En aquest darrer participaven també **Los 6 Locos del Rock an Roll**, que no eren altres que el grup de coreografies a ritme de swing accelerat coneguts als ambients barcelonins com **Los Gitanos del Swing**.

A començaments de l'estiu del 1968, **Ramoncito** acompanya amb la seva orquestra la cantant **Olga Guillot**, Reina del Bolero, a les seves actuacions a Madrid. Un any després tornen a Madrid, aquest cop amb la producció "Buenas noches con las Mulatas del Caribe". Però a partir del 1972, el moment **Mulatas del Caribo** comença el seu declivi...

En paral·lel a aquests espectacles, **Ramoncito** entra a formar part del combo resident al club més selecte de la zona alta barcelonina: la boite-restaurant Mario's Arizona, a Pedralbes. Local de senyorets dels anys seixanta on campaven al seu aire les sangoneres del règim franquista i tota la zona fosca del paisatge urbà barceloní, burgesia farlopera, casposa, torrentera, putera, jaqueta i sobretot cobarda...

En aquest oasi d'hipocresia, els ritmes calents i perniciosos imposen la seva llei. **Ramoncito** hi actua diàriament com a cantant i percussionista, juntament amb el peruà **Ricardo Marfil** (veu i bateria), el dominicà **'Niño' Martínez** (saxo), **Jesús Peiró** (baix), el piano de **Josep 'Rabbit Rumba' Cunill**, i posteriorment la trompeta del cubà **Cirilo**. Després d'uns anys al Mario's Arizona i de formar part de l'**Orquestra de Lluís Rovira** i altres formacions, durant una actuació a una boda gitana coneix a **Ramon Calabuch Batista 'Moncho'** i fan amistat. Amb ell grava per primer cop a Discophon per al seu debut del 1968: *Moncho y su Wawanco Gitano*, un EP que inclou quatre versions: "Avísale a mi contrario" de **Tito Rodríguez**, "Orisa" de **Silvestre Méndez**, "El Nebro Bembón" de **Boby Capo** i "La negra Tomasa" de **Santos Rivera** adaptada per **Josep Cunill**.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=QvES7xyLh24>

Ramoncito acompanya a **Moncho** en directe quan aquest es converteix en la revelació del bolero. Amb **Moncho** i els seus palmers, i amb músics com **Miguel Rubio**, **Josep Cunill**, **Enrique**, **Domingo Portugués**... fan temporada a La Pérgola de Montjuïc, l'Emporio del carrer Muntaner... i d'allà a Madrid, on coincideixen amb **Antonio Machín** en unes actuacions a l'hotel Melià. També participa a algunes de les següents gravacions del gitano de Gràcia per a Discophon, sota la batuta de diferents arranjadors. Per exemple, a *Moncho El Gitano del Bolero* (Discophon, 1969), amb arranjaments de **Francesc Burrull**, **Josep Cunill** i **Bebu Silvetti**; a *Moncho El Gitano del Bolero* (Discophon, 1971), amb **Ricard Miralles**, i a *Moncho* (Discophon, 1974), amb **Francesc Burrull** i **Lleó Borrell**.

Alejandra del Río, Moncho i Ramoncito a Las Vegas Club Foto: Arxiu Txarly Brown

A principis dels setanta, **Ramoncito** ha fixat la seva residència musical estable al local Las Vegas Club del carrer Aribau. Una nit de 1974, hi apareix el **Senyor Ortega**, capo de Discophon, i li proposa gravar un single. El disc, com els posteriors es grava als estudis del segell al carrer València, 288, amb el nom de **Fruta Bomba** i amb la formació que apareix a les fotos de la portada del single: **Enrique López 'Kike'** (exbateria de **Lone Star**), **Miguel Rubio** (baix), **Domingo Portugués** (saxo) i **Ramón** (piano). Els arranjaments d'aquest primer senzill son de **Ricard Miralles**. *Fruta bomba* (Discophon, 1974) va incloure dues versions estupendes: "Che, Che, Colé", hit de la Fania amb música de **Willie Colón** i lletra d'**Héctor Lavoe**, i el boogaloo "Aquí lo traigo yo", de **Tito Puente**. Aquest senzill constitueix la primera incursió al nostre país en una producció que segueix el patró de la salsa, en aquells moments concepte musical de moda als EUA. **El Senyor Ortega**, conscient de la importància d'aquest moviment, va llançar al seu segell llicències de la Fania de Nova York.

Van seguir les actuacions a Las Vegas, amb nous músics com **Miguel Amo** (trompeta), **Lluís Rovira** (saxo), **Joan Rovira 'Sinué'** (piano), **Beethoven** (trompeta) i **'Papi' Gomez Galindo** (bateria). Amb alguns d'ells, **Ramoncito** grava els següents vinils, on va canviant el seu nom de guerra: **Ramoncito y su fruta bomba**, **Ramoncito**, **Ramoncito y su salsa...** Recuperador de ritmes calents, les versions que ha anat gravant es reuneixen finalment, amb algunes peces noves, a l'LP *Ramoncito y su salsa* (Discophon, 1978).

Una curiositat. Aquest llarga durada podria haver estat infinitament més popular si **Ramoncito** hagués fet cas del **Senyor Ortega**. El president de Discophon li havia proposat gravar un tema que el percussionista **'Papi' Milton** havia gravat de la ràdio. Es deia "Pedro Navaja" i era de **Rubén Blades**... Però la cançó finalment no va entrar, i **Milton** la va dur a l'**Orquestra Plateria**, que la va adaptar i incloure al seu segon disc, *Orquestra Plateria* (Ariola, 1979). Anècdotes al marge, el cert és el que el disc de **Ramoncito** mai no va valorar-se en la seva justa mesura.

Josep Cunill, Monterey, Bambino i Ramoncito Foto: Arxiu Txarly Brown

A principis dels vuitanta, **Ramoncito** s'estableix amb **Alejandra del Río** i **Johnny Ratón** al Salón Cibeles, acompanyats del combo **Pernil Latino**. També els acompanyen artistes com **Jordi Farràs 'La Voss del Trópico'** o **Raúl del Castillo y su Orquesta**. Entre 1983 i 1986 **Melao de Caña**, amb **Ramoncito** al capdavant, és l'orquestra resident de Las Vegas Club. Allà acompanyen **Moncho**, **Los Rumberos Sevillanos**, **Parrita**, **Los Amaya**, **Martha Patricia**, **Paco Escudero**, **Los Choqueros**, **Elba Rivero**, **Bambino**, etc. El 1986 se'ls pot trobar a la sala Monumental Rouge acompanyant artistes com **Moncho** o **Josep Guardiola**. El 1987 passen a la sala Coliseum, amb **Dyango**, entre altres, i després a la sala Tango, fins a finals de 1994.

El 7 de setembre de 1990, a la discoteca Salsa Latina, la comunitat salsera local fa un homenatge a **Ramoncito**. El **Gato Pérez**, mestre de cerimònies, li entrega una placa. Posteriorment, encara va actuar amenitzant els balls de la sala Época, després Nueva Época, formant part del combo **Tomás Ferrán y su Orquesta Apolo**.